



Helen Wilson vet hur man använder en traditionell grönländspaddel.

del 1 av 3

SÅ BYGGER DU EN GRÖNLÄNDSPADDEL

Verktyg som behövs:

sticksåg hyvel rasp slippapper skruvtvingar

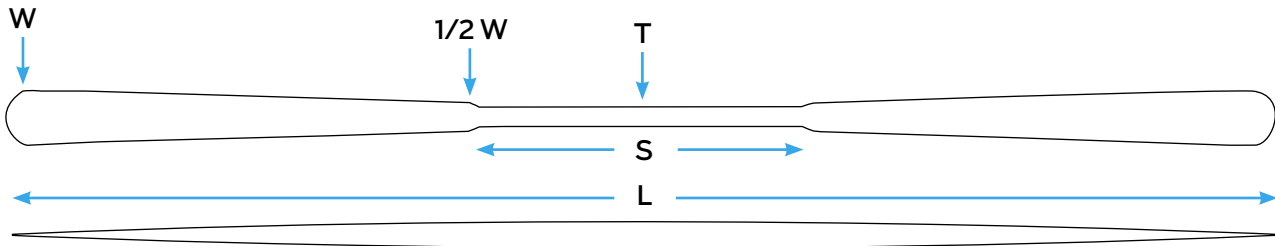
Och varför skulle man göra det, egentligen? Ja om vi börjar med att besvara varför, så kan vi sen gå in på hur.

Det finns en mängd olika paddeltyper, allt ifrån ursprungspaddlarna i trä från Alaska och Grönland, till moderna vingpaddlar i kolfiberlaminat. Och mitt emellan någonstans finns väl det som de flesta av oss förknippar med en "vanlig" paddel, nämligen europapaddeln. Det är givetvis många olika saker som skiljer dessa åt, men vi ska inte gå in på detaljer kring hur ett effektivt utformat paddelblad ser ut, men en sak som skiljer grönländspaddeln från sina modernare kusiner är att de inte är så lätta att få tag i. Om du besöker din vanliga kajakbutik så är det långt ifrån givet att de säljer grönländspaddlar, GP som man ofta förkortar det till. Eller pagaj som det heter på grönländska. Och om de skulle finnas så lär de kosta en slant eftersom de ofta är handgjorda i mer eller mindre exotiska träslag, eller rent av kolfiber. Så, om man då vill ha en GP så återstår att göra en själv, och det är faktiskt inte så svårt. Man kan komma undan med någon hundralapp och några några timmars jobb. Men vilken känsla sen när man är ute och paddlar med sin egenhändigt snidade paddel!

Så, hur går det hela till, vad behöver man och måste man vara superhändig? Nja, det hela beror på hur avancerat man vill göra sitt bygge, men det vi ska gå igenom här är en enkel paddel och det räcker att vara normalhändig. Däremot bör man nog tycka att det är roligt att jobba med händerna och med trä. När det gäller verktyg så är det viktigaste att man har en bra arbetsbänk att jobba på, och helst ett utrymme där det inte gör något om man skräpar ner, för det blir en del hyvelspån och slipdamm.

Några ord om träslag

Vad det gäller träslag så behöver man inte krångla till det med sin första paddel, utan hålla det så enkelt som möjligt. Olika träslag har ju olika egenskaper som kan vara mer eller mindre lämpade som paddel. De egenskaper man strävar efter är att det ska vara lätt, tåligt mot väta, starkt, snyggt och billigt. En omöjlighet alltså, så här gäller det att kompromissa. Cederträ (Western Red Cedar) är ett klassiskt träslag för paddlar tack vare dess låga vikt och relativa styrka. Dessutom är det ju så snyggt! Men det är dyrt eftersom det måste importeras. Ett annat lätt och starkt träslag är gran, och det finns ju naturligt på närmare håll, men problemet med gran är precis som med alla träslag att kvistar försvagar ett träämne avsevärt. Och alla vet ju hur en gran ser ut, eller hur? Så att hitta kvistfri gran är ingen barnlek, men finkvistig gran går att få tag på om man letar lite. Allra enklast att få tag på om man är ute efter något kvistfritt och billigt, är furu. Alltså: en vanlig regel från närmaste bygghandel fungerar bra, och även om furu är något tyngre än gran, så kan man göra en GP under ett kilo. Det är väl just den gränsen man vill sträva efter att komma under när man bygger sin paddel, för varje gram blir ju till hekto som blir till kilo under en längre paddeltur. En riktigt lätt GP kan väga



så lite som 7-800 gram.

Den här beskrivningen utgår från att paddeln görs av ett enda stycke trä, men ett trick för att inte få försvagningar i paddeln på grund av kvistar, är att laminera två stycken på längden och därmed få kvistar som inte går igenom hela paddelns tjocklek, utan endast halva.

Laminering

Om man väljer att laminera sin paddel så gäller det att ha ett starkt och vattentåligt lim och många skruvtvingar. Tvåkomponents epoxylim är mycket starkt och har en lång öppettid innan det härdar, så att man hinner fixera styckena mot varandra ordentligt med tvingar innan härdningen börjar.

Efterbehandling

Den färdiga paddeln behöver ett ytskikt av något slag för att klara väder och vind bättre, och behålla sin vackra yta. Utan det kommer paddeln snart att blir grå och livlös och torrspickor kan uppstå. Det flesta är nog överens om att det bästa att behandla en snidad paddel i trä, är med en olja av något slag. Det blir snyggt och är skönt att hålla i. Linolja är en klassisk olja för behandling av trä som ger bra skydd och en vacker yta. Man kan blanda med terpentin för att få den tunnare och därmed tränga in bra i träet. Annars är kinesisk träolja (*tung tree oil*) en djupträngande olja som passar utmärkt till paddlar som utsätts för vatten och fuktiga miljöer.

Referenser:

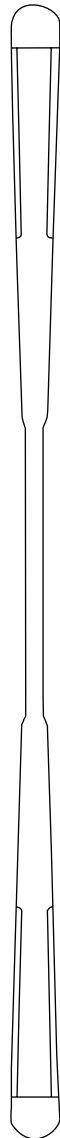
En utmärkt video som visar hur man hyvlar en GP från ett stycke trä: www.carvegp.com/
Utförlig beskrivning av bygge av GP: www.qajaqusa.org/QK/makegreen2.pdf

Skrid till verket

Så, nu är vi förberedda på vad vi ska göra, och varför. Då gäller det att bestämma sig för hur paddeln ska se ut, hur lång den ska vara, hur breda bladen ska vara, om de ska vara tydlig övergång från handtag till blad (s.k. skuldror). En typisk GP av västgrönländsk typ ser ut ungefär så här, och just denna har förstärkningar på bladkanter och spetsar.

Mått

Längden (L) på paddeln är ingen exakt vetenskap och beror lite på personlig preferens, hur lång man är, vilken typ av kajak man har och så



vidare. Men en bra utgångspunkt är att med uppsträckt arm bör kunna lägga yttersta leden på fingrarna över änden på paddeln om man ställer den bredvid sig på marken. Någonstans där kan man börja och sedan känna sig för om man vill ha en lite längre eller en lite kortare paddel. Jag är ca 170cm lång och den GP jag använder till vardags är 220cm.

Bredden (W) på bladen är ju betydligt smalare än på en smalbladig europapaddel, och även här kan man prova sig fram lite efter tycke och smak. Håll pekfinger och tumme så att de bildar ett "C", avståndet mellan de yttersta lederna bör motsvara bladbredden. Man ska bekvämt kunna fatta med handen runt bladet vid exempelvis rollövningar. Men mellan 8-9 cm på det bredaste stället, längst ut innan rundningen vid spetsen, är ett bra riktmärke.

Tjockleken (T) på skaftet är sen den sista parametern för att kunna åka till brädgården och köpa sig en regel att börja hyvla på. Det tjockaste stället på paddeln är mittensektionen, skaftet. Precis som de andra måtten är det upp till var och en vad som passar bra, vad som är lagom tjockt att hålla i beror ju bland annat på hur stora händer man har. En lämplig storlek är som den oval som bildas om man sätter ihop tumme och pekfinger topp mot topp. Ett normalhandtag ligger på ca 28x36mm.

Så med dessa mått kan man då hitta ett lämpligt stycke trä på närmaste brädgård. Fråga efter planhyvlat furu 45x95 (alternativt 22x95 om du vill laminera två stycken istället) och leta sen efter raka och fina längder med så lite kvistar som möjligt. Med furu kan man hitta helt kvistfritt om man ger letandet lite tid. Ofta är längderna på brädgården 4-4,5m och att hitta en 2,3-meters stycke av en sådan utan kvistar behöver inte vara en omöjlighet.

När man sen kommer hem med sin regel så börja med att kapa den till den längd som du vill att den färdiga paddeln ska ha, samt börja fundera på de andra måtten man vill ha. Det sista måttet här är skaftets längd (S). Sträck ut underarmarna rakt framför dig med arm-

bågarna intill revbenskanten, och avståndet mellan händerna blir skaftets bredd. Tänk på att greppet man har om paddeln är att tumme och pekfinger fattas där skaftet möter bladet (skuldran) och de resterande tre fingrarna greppar då runt början av bladet. Normalt hamnar skaftets längd runt 50cm.



Bygga egen GP
Nr 1, 2012 – Komma igång
Nr 2, 2012 – Fortsättningen
Nr 3, 2012 – Slutförandet